

Ühe hullumaja väga vigane lühiajalugu

Ayfer Tunç

Ühes Musta mere äärses linnas Hinge Tervise Haiglas, mis ehitatud seljaga mere poole tekitas vaatajates tunde, nagu ta oleks millegi peale solvunud, kõige ülemise korruse konverentsiruumis pidas 14. veebruaril tähistatava valentinipäeva puhul kõne pealkirjaga *Armastus, on see eneseohverdus või egoism? külalisesineja Ülkü Birinci*¹.

Härra Ülkü, kes oli oma kõnele pealkirjaks valinud **Nietzscheit** laenatud lause, oli psühholoogiadotsent ühes Istanbuli mõttetut eraülikoolis. Oma puupäistele õpilastele puldist loengut pidades kõneles ta iga sõna rõhutades. Kõnepult, mille peale ta peopesadega toetus, oli kaetud labase laminaadiga ja kuna selle üks jalg oli lühem kui teine, kõikus see nii, et segas keskendumist. Ta oli närviline, kuna ei olnud öösel üldse maganud ning hommik oli möödunud üsna pingeliselt. *Selle kuradi puldi pärast ei suuda ma oma kõnele fokusseeruda*, vandus ta endamisi.

Sõna *fokusseeruma* oli ta alles hiljuti kasutama hakanud. Vanasti oli ta tavatsenud öelda *keskenduma*. Seda sõna kasutas kogu aeg **professor Altay Çamur**², kes oli uhkelt Ühendriikidest tagasi kodumaale pöördunud kaasas väärtusetu inglisekeelne raamat, kuhu oli üles tähendanud oma seal läbi viidud psühhoteraapia uuringud. Mär gates, kuidas professor Çamur seda sõna kogu aeg kasutas, võttis härra Ülkügi selle kohe omaks ja hakkas samuti söögi alla ja söögi peale kasutama.

Talle meeldis sel kombel õhust sõnu haarata ja oma sõnavara laiendada. Kuid tuli ette ka, et keegi talle ütles, et ta mõnd sõna või väljendit valesti kasutab ning kustutas seega selle tema repertuaarist. **Osakonna sekretär proua Şenay**³, kes ei mõistnud, kuidas saab oma kolmekurušise⁴ palgaga väljamaal puhata, kuuldes ühel õhtul väljendit *Ma naudin neid küpsiseid täiega*, viiksatas kuuldu peale, ning tundmata huvi, kelle suust selline ütlus välja oli pääsenud, kukkus seda kohe materdama.

Et proua Şenay sõna võttis, oli tegelikult algusest peale mööda. Nii palju, kui keeleküsimumes oli võimalik eksida, tegi seda ka proua Şenay ise. Asja tegi halvemaks veel see, et too arvas, et see on stiilne. Proua Şenay armastas semutseda kahtlase inglise keele oskusega odava kolledži lõpetanud üliõpilastega. Temaga nalja pärast flirtivatelt tudengitelt oli ta üle võtnud üksühese muganduse inglisekeelsest sõnast *feel*⁵. Talle nii meeldis küsida, nagu nood, et *Kuidas sa (end) tundsid?* Ükskord oli härra Ülkü peale sattunud, kuidas too kõneles sööklapreiliga. Kuuldes, kuidas naine rääkis dekaanist, et see oli *teda end halvasti tundma pannud*, mõtles ta endamisi, et *Virutaks talle õige!*

¹ türgi keele *c* – hääldub eesti keeles kui *dž*

² türgi keele *y* – hääldub eesti keeles kui *i* või *j*;

türgi keele *ç* – hääldub eesti keeles kui *tše*;

çamur – türgi keeles *muda*, *pori*, *mustus*

³ türgi keele *ş* – hääldub eesti keeles *ša*

⁴ Türki rahaühik 1 liir koosneb sajast kurušist

⁵ ingl.k *feel* – *tundma*, *tunnetama*

Muidugi ta talle ei virutanud, too oli teinud mitte niivõrd, aga siiski suure vea. Sööklas, mis pakkus poputatud üliõpilastele lõputut toiduvalikut, andis ta proua Şenayle, kes parajasti mõtles, mida ta seekord sööb, üsnagi läbi lilledel mõista, et nood õliste juustega meesüliõpilased, kes naisega osakonnaga bürokraatlike asjaajamiste lihtsustamiseks justkui flirtisid, kasutasid teda ära. Saades alati seksuaalse alatooniga vihjetest valesti aru, arvas proua Şenay, et nägus dotsent lööb talle külge.

See oli täiesti mõttetu jutuajamine. Oma tuppaga tagasi minnes, mõtiskles ta selle üle, miks tal oli vaja öelda neid tarbetuid asju. Ometi käis talle närvidele, et kuigi naine oli saanud ennist dekaani käest pragada, kepsutas ta õnnelikult ringi.

Selle mõttetu kõneluse tõttu ei kannatanud härra Ülkü karjäär, küll aga edaspidi tema armuelu. Härra Ülkü imago sai edaspidiseks rikutud, sest teda teati kui meest, kes lõi selles eraülikooli siseringkonnas, kus teemal, kes kellega magada tohib, piire pidevalt nihutati, suhteid vaid hea kehaehituse ja hoolega välja valitud naistega.

Just sel ajal pidi ta viima noore uurija Selcen Akbaşı⁶, keda ülikoolis kohe hakati kutsuma **Lahkeks Selceniks**, välja lõunale. Too oli osakonna uustulnuk ning üks kenamatest viimase astme üliõpilastest. Härra Ülkü oli pannud hetkel kõige trendikamas Istanbuli restoranis koha kinni, saatnud tütarlapsele *facebookis*⁷ šampust, lilli ja nii edasi. Ning kuna ta arvas, et õhtu lõpeb raudselt seksiga, oli ta majapidajal lasknud panna voodisse need väga kallid linad, mida raatsis kasutada ainult nii erilistel puhkudel.

Kellega pean ma magama, et mu karjäärile oleks kasulik? mõtles kaunis noor uurija. Tehes suurt numbrit oma üheööpartnerite valikust ning kuuldes proua Şenay üleemeelikut kihistamist Ülkü Birinci teemal, tõmbus ta mehest eemale, kuna too oli ta selle kopsaka naisterahvaga ühele pulgale asetanud. Ta veenis end, et silmapaistev dotsent härra Ülkü oli kiimane vanamees, kes magas kõigiga, ning tühistas mehe päevi oodatud kohtumise mingil suvalisel ettekäändel. Ning selleks, et olla osakonnas veelgi mõjukam, eelistaski noor Selcen minna voodisse hoopis Altay Çamuriga, ehkki too polnud sugugi nii atraktiivne kui härra Ülkü, isegi lausa üldse mitte atraktiivne.

Altay Çamur oli veendunud, et ta on pöördunud kodumaale tagasi kroonitud peana. Ta arvas, et see nähtamatu kroon annab talle õiguse vaadata oma kolleegidele ülevalt alla. Sellest ajast peale, kui ta Ameerikast tagasi saabus, ei teretanud Altay Çamur enam akadeemilisest vaatepunktist tema jaoks tähtsusetuid isikuid. Kuna ta aga polnud päris kindel härra Ülküs, kes polnud veel professoriseisusesse jõudnud, ei otsustanud ta ka ära, kas peaks toda teretama või mitte. Lõpuks leidis ta olukorra väärilise väljapääsu, mis nõudis lausa teatud erioskusi: ta tegi, nagu ei tervitaks mitte härra Ülküt, vaid tema selja taga olevaid, või siis mitte tema seljataguseid, vaid ikkagi nagu härra Ülküt. Härra Ülkü tervitas alati härra Altayd vastu, kuid ta tundis ebamugavust, sest äkki see eneseimettlejast professor ei olnud teretanud mitte teda, vaid tema selja taga olevaid isikuid.

Härra Altay, kes oma väljamaa kirjutistes ja meiliaadressis esitas perekonnanime kujul *Chamur*, oli tuntud selle poolest, et tema esimene raamat oli tõlgitud tema emakeelde. Iga lõuna ajal, sattudes kas dekaani või rektori abiga samal ajal samasse kohta, kõneles ta alati neile pikalt kodumaa probleemidest tõlkijate ja toimetajatega.

⁶ türgi keele / – hääldub eesti keeles kui õ

⁷ internetilehekülj, mille kasutajad saavad suhelda vanade sõpradega, leida uusi sõpru, vahetada pilte ja videosid

Kuid härra Ülkü, olles napsanud sõna *fokusseeruma* Ühendriikides *Chamuriks* tituleeritud professorilt, kartis, et kui keegi teada saab, hakatakse teda pilkama. See ei olnudki nii põhjusetu hirm, sest ta oli omaenese kõrvadega kuulnud, kuidas õpilased hüüdsid meest Fookus Alayks. Nii ei kasutanud ta seda sõna oma ringkonnas isegi siis, kui tal see täpselt keele peal oli, vaid andis alles reisidel oma lingvistilisele kihule järele.

Härra Ülkü oli paljureisinud inimene, kuid ainult oma maal. Harva oli ta pääsenud välismaale. Viimane kord kutsuti teda Albaanias ühele Tiraani Ülikooli sümpoosiumile, ja ta oli õnnest segane. Ent kui reisini oli jäänud kolm päeva, oli vaja kiiresti opereerida hemorroidid ning Albaaniasse jäi minemata. Seevastu proua Şenayil polnud jäänud käimata ükski koht Dubaist Mexico City ja Sankt Peterburist Veneetsiani välja. Küll härra Ülkü ikka imestas selle üle. Oleks too olnud ilus naine, oleks ta veel aru saanud – tal on, kes teda viib, oleks ta mõelnud. Kuid näo järgi oli isegi võimatu aru saada, mis soost proua Şenay oli. Poolpansioni paketiiga hotellides peatudes näppas ta hommikusöögi ajal rootsi lauast vorstivõileibu, määsis salvrätikusse ja toppis oma suurde vöökotti, et siis neid terve ülejäänud päev süüa. Ta kandis šortse suuruses XXL, mis ei katnud tema lihavaid põlvi ära, ja roost kübaraid ning fotografeeris pidevalt. Härra Ülkü oleks end rahulikult tundnud, kui talle oleks teatatud, et on ainult aja küsimus, millal pangad, kes naisele tarbijalaenu olid andnud, arestimist alustavad. Kuid kahjuks polnud tal sellest õrna aimugi.

Härra Ülkü pea oli alati mõtteid täis. Kuid ta teadis ka, et suurem osa sellest vaimsest pagasist oli lihtsalt praht, sest ta polnud nii rumal, et oleks tühje mõtteid teab kui hinnalisteks pidanud. Juba kaua aega ei põdenud ta selle pärast. Kuna talle ei piisanud äraelamiseks palgast, mida maksis tema ihne ülikool, pidas ta palga asjus läbirääkimisi. Kui ta neil rutiinseks muutunud kõnelustel asju uues valguses näitas, olid nii tema ise kui ka ülemused vägagi üllatunud. Kuid aja jooksul harjus ta selle iseennastki üllatanud uue küljega ära.

Ainult harjus, uhkust ta selle üle ei tundnud. Sest härra Ülkü teadis täpselt, mis olukorras ta oli, kuhu välja jõuda tahtis ning kuhu toppama oli jäänud. Kuid vähemalt need entusiastlikud ideed, mis lihtsalt kusagilt tema pähe voolasid, andsid talle julguse ka oma avalikes kõnedes väljendada suvalisi uitmõtteid.

Enam ei otsinud keegi loengutest loogilist mõttearendust ning kui oleks ka leidnud, poleks vaevunud seda jälgima. Nii ka härra Ülkü jätkas linnast linna reisisid tasu eest konverentside andmist, kuid kaunistas oma kõnesid värvikate seletustega, kergete anekdootidega ja internetist tõmmatud lihtsate piltidega, mis publikus huvi tekitaksid. Ta oli sunnitud neid konverentse andma, muidu poleks ta saanud iga kuu nagu kellavärk maksta oma naisele alimente. Tema naine oli lahutuse ajal üritanud talle kõige eelneva eest nuga neeru lüüa ja nende tütar käitus, nagu oleks oma ema advokaat. Selle naisega oli ta elanud koos viis aastat, ehkki juba hetkel, kui oli istunud laua taha, et kirjutada alla abielulepingule, oli oma tegu kahetsenud, aga siis sündis kohe varsti laps, hiljem ei leidnud ta enam lahutamiseks sobivat momenti või kartis oma karjääri kahjustada.

Kõnepult logistas jälle jalgu. Härra Ülkü sinise otsaga Stabilo pastakas veeres mööda lauda ja kukkus kõlinal maha. Kui ta poleks end tagasi hoidnud, oleks ta sellele logisevale lauale ühe kolaka virutanud. Ta oli muutumas üha närvilisemaks. Ometi oli sellest kaua aega möödas, kui ta viimati korralikult vihastas. Ta oskas peatuda – hetkel, mil muutus endalegi ohtlikuks.

Viimane kord oli ta maruvihane olnud kolm aastat tagasi, päeval, mil ta mõistis, et enam pole võimalik lugemisprillidest mööda hiilida. Ta oli olnud närvis, ei saanud punase foori ees pidama ning sõitis eesseisvale taksole sisse. Kuigi see oli tema süü, ründas ta taksojuhti ning olles mehe silma siniseks löönud, viidi ta politseisse. *Selline on viha hind*, mõtles härra Ülkü, kui komissar pani ta taksojuhiga,

kellele ta kõrisse oli karanud ning kes lõunaeineks oli sünninud sibulaga oarooma, üksteisele suud andma ja sedaviisi vägisi ära leppima.

Tegelikult oli ta vihastanud, et mitte tunnista oma abitust vananemise ees, mitte et oleks prillide vaenlane olnud. Selle vananemishirmu, millesse ta takerdunud oli, põhjus oli eitamine. Kindlalt, justkui oleks keegi tema teadvuses äkitselt tikku tõmmanud, mõistis ta järsku, et neid asju, mida ta oli edasi lükanud mõeldes, et *küll homme võtan kätte... lähemal ajal teen ära... aega on veel... täna... homme...* ei olnud ta mitte ainsatki suutnud ellu viia ning paljude unistuste teostamiseks oli juba liiga hilja.

See juhtus päeval, mil ta oli läinud arsti juurde. Ta oli ennast veennud, et kuna ta ei suuda lugeda uue antioksidante sisaldava vitamiini tutvustuslehte ükskõik kui kaugelt ta seda silmadest ka ei asetaks, on tema astigmatism kahjuks edasi arenenud. See oligi päev, mil ta teadvuses keegi tikku tõmbas ja härra Ülkü sai tahtmatult vanemaks.

Ta oli vihastanud **silmaarst Berkay Özberki** peale, kelle Hacettepe meditsiinikooli lõpetamist märkiva diplomi, ametitunnistuse ja Lääne-Virginia Ülikooli meditsiiniakonnas omandatud kõiksugu sertifikaatide suurendatud koopiad olid nagu õnnetoov hobuseraud riputatud arstikabineti seintele. Too oli öelnud, et *Lugemisprillide kasutamise aeg on ammu kätte jõudnud ja juba olete hiljakski jäänud*. Kui noor arst poleks seda mõelnud sarkastiliselt, oleks ta öelnud selle asemel viisakalt *Loomulikult te ei pea lugemisprille kandma, aga kas te pole selle peale mõelnud?* ning poleks sellest probleemi teinud. Kuid küüniliselt vananemisele vihjates rikkus hea väljanägemisega noor arst kõik ära.

Silmaarst Berkay Özberkil polnud muidu kombeks oma patsiente õrritada. Kuid paari üksiku halli juuksekarvaga ehitud lõvilaka moodi juuksepehmakat lainetesse kohendav härra Ülkü oma jutuga kiilaspeamoest, mida saatis pilkav naeratus suunurgas, ajas doktorihärra sisemuse keema. Ka härra Ülkül polnud sellega halbu kavatsusi, kõigest üks pilt seinal oli tõmmanud tema tähelepanu ja nagu tal juba kombeks oli, ütles jälle midagi kohatut. Kogu pinge saigi sellest alguse.

Hiiglaslikesse mõõtmetesse suurendatud pildil poseeris vastavatud uhke ja kalli haigla kogu oftalmoloogiaosakond. Juhuslikult olid kõik korrektse riietusega meesarstid, kes seisid külge külge kõrval ja vaatasid täpselt ühtemoodi, terved paljad hambad naeratusele ehteks. Tugevad nagu hobused, üks kenam kui teine, igaühe näost võis välja lugeda hulganisti enesekindlust. Juhuse tahtel olid aga kõik kiilaspead. Osal noortest arstihärradest olid juuksed varakult halliks läinud, osal hakkas pealagi kiilaks kiskuma. Lahenduse olid nad leidnud juuksed täiesti siiliksi ajades. Kuid nendest siilisoengutest moodustunud pilt väljendas mingit õõvastust tekitavat autoriteeti, justkui oleks tegu mingi ülema klassiga.

Juba mõnda aega tundis härra Ülkü end jõuetu ja ebatäiuslikuna, kuid vananemist eitas ta järjekindlalt. Nüüd suutis ta aga vaevu naeru tagasi hoida, kui pildilolevaid enesekindlusest pakatavaid noori arste vaadates käis peast läbi, et võib-olla kannatavad nad ka kiilaspäisuse kompleksi all. Seda mõeldes tõmbas ta instinktiivselt käega üle oma lopsaka juuksepehmaka. Kuid ka doktor Özberki pani tähele nii nõrkavat naeratust kui käeliigutust, mis reetis peas vilksatava mõtte.

Kui härra Ülkü poleks tundnud vajadust noore arstihärra küsivatele pilkudele vastata, poleks ka pinge kasvanud. Tegelikult ta ei tahtnudki selles sümpaatses noores mehes, kelle nädalas vahemalt kolm spordisaalis veedetud hommikut tugevatest kaelalihastest välja paistis, piinlikkust tekitada. *Se'ist ajast kui kiilaspead moodi läksid, ei saa enam aru, kes päriselt kiilakas, kes mitte*, sõnas ta, tundmata vajadustki oma pilkavat naeratust varjata. Noor doktor, kelle kogu perekonna mehed kannatasid ka seemiselt oma juuksepehmaka all, ei jätnud sellele väljakutsele sama sarkastilisel viisil vastamata, lastes härra Ülkül omal nahal tunda, et tema noorus oli ammu möödas.

See oli üks väga pingeline läbivaatus. Härra Ülküt ajas sportlik ja hambuni diplomeeritud noor arst närvi, kuna tema ise ei olnud meditsiinosakonda sisse saanud. Olgu, selles oli ta üle saanud. Kuid olles osalenud ühe kõige mõttetuma ülikooli kolmekuulisel seminaril, ei suutnud ta ometi kõigile pingutustele vaatamata Ameerika mandrile jalga maha saada. Doktorihärrat ajas aga närvi härra Ülkü lõvilakka meenutav juuksepahmakas ja tolle jultumus.

Ravimifirmade nõudlusel korraldatud konverentsideks ta enam täismahus ette ei valmistunud. Piisas kui jätta mulje, nagu ta oleks öelnud väga tähendusrikkaid ja informatiivseid asju ning anda seletusi firmat rahuldavatel teemadel. Kuigi vanasti oli ta ette valimistunud päevade viisi, et suuta öelda tööpoolest tähenduslikke asju. Kuid need olid ajad, mil tema unistused olid veel süütud. Juba pikemat aega löi ta käega ja tegi kõike vaid raha pärast. Ta arvas ka, et mingis provintsilinnakeses ei oodanud keegi talt täiesti tipp-topp kõnet. Nii püüdis härra Ülkü ainult kuulajate huvi ülal hoida, polnud ka kedagi, kes oleks rohkemat tahtnud. Seetõttu kasutas ta oma ettekannetes provintsimentaliteedi jaoks vahest küll liiga julgeid, kuid see-eest vanameelseid mitteagiteerivaid slide naiste jalgadest ning varjatud nibudega lopsakatest rindadest.

Ka praegu, kui ta punktvalgustiga osutas kardinale kuvatud pildil naiserinna, avasid oma silmad nii õppejõudude pealesunnil linna teises otsast meditsiinosakonnast kohale tulnud arstiteaduse tudengid kui läbivaatust ootavad psüühikahäiretega patsiendid, kes olid avastanud, et konverentsisalong on väikeseks uinakuks suurepärane paik. Ja härra Ülkü kasutas teadlikult seksuaalseid vihjeid kuulajate huvi elavdamiseks just selleks õiges kohas.

Selles Musta mere äärses linnas, pika ajaloo psühhiaatriaiaigla konverentsisalongis, oli üks-jalg-lühem kõnepult asetatud lava paremale poole, kergelt küljega kuulajate suunas. Niiviisi võis härra Ülkü vabalt näha ühtaegu oma kuulajaid ja tagaseina kogu pikkuses katvat valget eesriiet. Seda eesriiet vihkas südamest **kurt majahoidja Ziya, kes vastutas saali korrashoiu eest**, sest ta pidi selle iga koverentsipäev üles riputama ja pärast uuesti kokku lappama.

See eesriie oli härra Ülkü jaoks väga oluline. Ta kuvas sellele *powerpointis* üle vuntsitud, *comic sans* kirjastiilis kirja pandud lihtsakoelist loengumaterjali ja teemaga otseselt mitteseostuvaid pilte. Loengu pealkirjades oli tal kombeks kasutada klišeemärke interneti kirjakuultuurist⁸. Internetis, selle saladuslikes jututubades, nautis härra Ülkü vabal ajal südamest *smailide* ja *silmapiigutuste* saatmist isikutele, kellega ta kirjavahetuses oli. Nood polnud oma seksuaalses orientatsioonis iial päris kindlad; kasutasid tähendusrikkaid hüüdnimesid ning külvasid mõnuga igas suunas erootilise alltooniga mõtteteri. Härra Ülkü valdas täielikult seda tšättimise keelt ning oli paljude imelike netikommunide liige. Samas käisid võltspilte saatvad maksimaalselt erootiliste hüüdnimedega netisõbrad talle ka tegelikkuses kohtumisele peale.

Mitte et tal poleks peast läbi käinud ühele-kahele pakkumisele ka *jah* öelda pärast seda, kui ta oma naisest oli lahku läinud. Tõesti, isegi kui Selcen Akbaşı oleks tema käest minema pääsenud, ei vähenenud ümbruskonna räsitud, väsinud naiste huvi tema vastu. Ei olnud vajadustki mõistatusliku netimaailma kahtlaste seksuaalkarakterite järele. Kuid samas ei suutnud tema lähiümbruses ringi lehvivate naiste huvi leevendada fantaasiakuradikest, kes ette hoiatamata tema sisse võis pugeda. Kui arvutiekraani ette istudes too kuradike, kes siis ellu ärkas, teda üles ässitaski, häbenes ta tegelikkuses otsustavat sammu astuda. Ta eelistas, et need isikud, kellega ta öösiti tundide viisi kõiki piire ületades suhtles ka ise oma kujutusvõime üle imestades, fantaasiamaailma jääksidki.

⁸ emotsioonide edasiandmiseks võib kasutada tähti ja kirjvahemärke, emotikone jms

Härra Ülkü fantaasiamaailm oli tema jaoks see müstiline paik, kus ta iseenda olemusest kaugenedes leidis üles allasurutud soovide sügavustes äraeksinud *teise Ülkü*. Sellesse maailma sisenes härra Ülkü tihti ettetulevatel hingelise üksinduse haardes piinlevatel öödel. Ta oli oma fantaasiamaailmale pannud mitte eriti originaalse, kuid teda otseselt esindava nime *Riist*. Vahel meenutas ta neid öiseid maailmu ka päevasel ajal, ennekõike siis, kui pidi koos olema eriti tõsiste inimestega. Ta käed-jalad hakkasid selle peale värisema, arvates, et häbi jututubades labaste erootiliste jutuajamiste pidamise pärast paistis ta näost välja. Ka sel hommikul elas härra Ülkü midagi sellesarnast läbi ja higi voolas mööda ta selga allapoole, muutes särge läbimärjaks.

Ta kartis, sest oli veendunud, et need pildid, mis tema professionaalsetest tähtijatest sõbrad olid saatnud, polnud neist endist ja seda, kes nad tegelikult olla võisid, võis ta vaid aimata. Kartis nagu hull, et oma profiitšättijatest sõpradega *Reaalsuseseks* nimetatud pärismaailmas näost näkku kohtudes ei suuda ta enam oma allasurutud soove sundida fantaasiamaailma tagasi pöörduma. Siis ei saa ta enam kunagi tõeliseks iseendaks – tõsiseks akadeemiliseks usaldusväärseks individiks – tagasi muutuda.

Lava asus uksest sisse astudes täpselt selle vastas. Peale kõikuva kõnepuldi leidis seal veel tolle merevaateta haigla vimpel, mis oli nurgas seismisest mustaks muutunud, vana tolmunud valjuhääldi, kohaliku sponsorfirma riidest reklaamid ja pesemisest kulunud Türgi lipp. Pehkinud põrandalauad oli kohati kaetud pahklikku parketti matkiva labase linoleumiga. Põrandalaudade katkised otsad olid juba hakanud linoleumi auke torkama ja põrand oli muutunud üleni kühmuliseks.

Kui leiti, et põrandalaudade väljavahetamine läheb kalliks maksma, pandi **peaarst Demir Demiri**⁹ juhtnööri kohaselt maha linoleum. Kurt majahoidja Ziya vihkas selle puhtaküürimist. Sel linoleumil, mis tal pidi olema meeles alati viis minutit enne konverentsi algust üle pesta, ei kuivanud pesuvesi kuidagi ära ning peaarst ja külalislektorid võisid libastuda ja kukkuda. Sellest ajast peale, kui linna kohalikud televisioonikanalid hakkasid iga sündmust üles võtma, olid nende konverentside patroneerimisõiguse parast võistlevad **ülemlinnapea**¹⁰ **Tacettin Başusta** ja **kuberneri asetäitja Hikmet Keleşoğlu**¹¹ juba kukkumisohtu sattunud ning veel paar inimest ka päriselt kukkunud.

Ükskord oli külalisesinejaks **Peaarsti ühiselamusõber Erdem Bakırcıoğlu**. Galatasaray lütseumis koos õpitud aastatel magasid nad ühes ja samas ühiselamus samal narivoodil, üks ülal, teine all. Öösiti, põgenedes koolimajast, kammisid nad aga mööda Beyoğluta¹² ringi. Kui Peaarst millalgi neist aegadest kõneles, ei saanud ta klišeed *Beyoğlusse mütsita ei mindud*¹³ kuidagi mitte lausumata jätta. Kõik, kes selles linnas, mis asus Istanbulist sadu kilomeetreid eemal, olid kuulanud Peaarsti lapsepõlvemälestusi, teadsid juba, et neil aastatel ei käidud Beyoğlus ilma mütsita ringi. Et Löboni ja Markizi kondiitriärides – üks kuulsam kui teine – peeti selle ajaperioodi kultuuri- ja kunstielule suunda andvate oluliste persoonide poolt maha inspireerivaid vestlusi. Et ükskord oli Peaarstil isegi au olnud Markizi kondiitriäris suruda maestro **Yahya Kemali**¹⁴ kätt. Et veel samal päeval nägi ta, kuidas **Sait Faik**¹⁵ väljus Elhamra

⁹ türgi k. *demir* – raud (antud tekstis esineb nii ees- kui perekonnanimena)

¹⁰ Türgis on suurtel linnadel nagu Istanbul, Ankara, Antalya, Bursa, Adana peale väikeste linnavalitsuste (ja linnapeade) ka veel üks suur linnavalitsus, mis neid väikesi enda alla koondab

¹¹ türgi keele *ğ* – eesti keeles ei hääldu

¹² Beyoğlu – Istanbuli linnaosa, 20. sajandi algusest kuni keskpaigani üks Istanbuli prestiižsemaid linnaosaid, nn kõrgkvartal oma välissaatkondade, teatrite, kohvikute ja luksuskauplustega

¹³ vihjab 12. viitele

¹⁴ Yahya Kemal Beyatlı (1884-1958) – Türgi poeet ja kirjanik

¹⁵ Sait Faik Abasıyanık (1906-1954) – Türgi kirjanik, kelle teostes jõudis Türgi kirjandus oma arengus teatud murdepunktini

kinomajast, ja üks teine kord jälitas ta mööda tänavaid **Ayhan Işiki**¹⁶, kes oli tõesti väga *gentil*¹⁷. Aga see kõik ei tähendanud kellegi jaoks mitte vähematki.

Pealegi olevat Peaarst selle kõik välja mõelnud. Tegelikult oli tõsi, et ta oli eemalt näinud Ayhan Işiki. Aga Galatasaray's õpilaseks olnud aegadel ei teadnud ta Sait Faiki või Yahya Kemali tähtsusest kirjandusajaloos veel midagi. Peaarst käis ajal, kui Sait Faik ja Yahya Kemal (keda ta arvas olevat samal ajal elanud) Beyoğlus ringi patseerisid, Antakyas¹⁸, mida tema nimetas *Antekeks*, algkoolis.

Peaarsti ühiselamusöber härra Erdem oli pensionil bürokraat, kes kunagi oli olnud TVRRi¹⁹ ülemdirektor. Et rääkida sellisel tobedal teemal nagu *Kuidas rongireisid vaimsele tervisele kasu toovad*, oli ta isiklikult Peaarsti enese poolt kohale kutsutud. Peaarst härra Demir polnud uneski selle peale tulnud, et rongireisid võivad vaimsele tervisele ka mingit moodi kasulikud olla, kuid ometi oli ta ise seda teemat oma sõbrale soovitanud. Härra Erdem oli tema truu ühikasemu, kes ei unustanud kunagi uue aasta alguses kaarti saata, kes tihti helistas ja küsis, et millal too ka Istanbuli kanti satub ning oli alati suurepärase võõrustaja. Et teha sõbrale ilus žest ja meenutada vanu aegu lausega *Kallis semu, olid need vast ajad, kui Beyoğlusse mütsita ei mindud*, oli ta kulud katnud haigla käibekapitalist. Juhuslikult oli vaja leida ka konverentsile üks teema, kuid mis muul teemal üks raudteelane vaimuhaiglas võiks loengut pidada, polnud talle pähe tulnud.

Et mitte sõltuda haigla käibekapitalist, oleks võinud Peaarst Demir Demir oma ühikasõbra ja tolle kalli abikaasa ka kohe külla kutsuda, kuid **tema naine Sevim Demir** ei soovinud majja kostilisi. Proua Sevim oli abellunud härra Demiriga juba kõrgkoolis põetajaks õppides ning jätnud kohe oma tulevase ameti sinnapaika. Proua Sevim kannatas sundkäitumise all. Ta ei saanud kunagi enne rahu, kui oli majas kõik võõraste katsutud kohad *Osoonivee* nimelise pesuvahendiga üle pesnud, seetõttu ei soovinud ta mitte ainult öiseid kostilisi, vaid ka päevaajal külalisi vastu võtta. Siiski tuli neil tihti võõrustajaks olla, seda nõudis kas Peaarsti positsioon või proua Sevimi lai tutvusringkond. Sel juhul, isegi kui see oli vastupidine linna külalislahkuse traditsioonidele ja tavaõigusele, võõrustati *raskekaalu* külalisi viietärnilise rannahotelli **Hotell Teemanti** auks ja uhkuseks olevas **Sultani restoranis**, *kergekaalu* omi aga rannaääse Atatürgi bulvari kõige šikimas kohas **Kolme Venna Kohvikus**. See oli kuulus oma riisipudingu poolest, mis serveerimisel roosivee ja kookoshelvestega üle valati.

Proua Sevimi olukord oli tõsine, kuna tema puhtusemaania arenes kogu aeg edasi. Igal õhtul, kui Peaarst koju jõudis, võttis ta juba esikus kõik üleriided seljast ning silkas pesuväel otse vannituppa. Ta oli sellega nii ära harjunud, et isegi siis, kui ta naist kodus polnud, hoidis see harjumus teda oma kütkeis. Ta ei saanud riietega magamistuppa mitte sammugi edasi astuda, ilma et oleks end paljaks koorinud. Kahjuks ei teadnud isegi tema, kui tõsiseks olukord juba kujunenud oli. Kuigi majast väljaspool viibides ei olnud Peaarstil puhtusega kunagi mingeid probleeme, siis kohe koju jõudes hakkas ta käituma nagu tema naine. Kuna aga ta ei näinud selles probleemi, siis ei suunanud ta oma abikaasat ka mingile ravile.

Paar aastat tagasi võttis härra Peaarst kui riigi väheste psühhiaatriaiglate üks tippjuhte koos oma abikaasaga osa ühest prühhiaatriakongressist Istanbulis. Kolmepäevase kongressi jooksul sai Istanbul proua Sevimi poolt algusest lõpuni läbi otsitud. Käes niiske salväratik, mis ei lahkunud sealt hetkekski, ei

¹⁶ Ayhan Işık (1929-1959) – 20. sajandi esimesel poole edukamaid Türgi filminäitlejaid

¹⁷ pr. k *gentil* – armas(tusväärne); viisakas

¹⁸ Türgi kõige lõunapoolsem Vahemere äärne piirkond, ajalooliselt Antakya e. Antiookia, tänapäeval Hatay region

¹⁹ Türgi Vabariigi Riiklikud Raudteed (türgi keeles TCDD – Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları)

jäänud naisel läbi käimata ei Kapalıçarşı²⁰ ega Ulusi²¹ turud. Kuigi proua Sevim tundis peale iga eseme puudutamist tungivat vajadust käsi pesta, sai šoppamiskirg temast siiski võitu. Olles oma ihasid rahuldanud, proovis ta veel kingi, passitas kotte, võösid, aksessuaare, ja jättis kõik sinnapaika vedelema. Lõpuks oli proua Sevim kokku ostnud hunniku riideid, mis ta koju jõudes ükshaaval näpuotste vahel pesumasinasse viskas ja puhtaks pesi. Peaarst härra Demir aga tukastas sel ajal ootepinkidel või vestles vanade sõpradega, lüües sedaviisi aega surnuks. Kongressi kolmanda päeva, kui proua Sevim soovis minna Pangaltı²² Pärlipassaži ühte poodi kotti – Louis Vuittoni võltsingut – ostma, reserveeris härra Demir oma ühiselamusõbrale härra Erdemile.

Härra Erdem võttis Peaarsti peale Lütfi Kırdari nimelisest kongressikeskusest, paludes vabandust, et tema abikaasa ei saa terviseprobleemide tõttu tulla, ning nad jalutasid ühte Hiltoni hotelli šikki restorani. See austus, mis pensionil bürokraadile, kes ise alati Peaarsti esmaklassiliselt võõrustas, hotellis osaks sai, ei jäänud Peaarstil märkamata. Seetõttu soovis ta sõbrale näidata ka veidi iseenda mõjukust ja peenetundelisust ning oli omast taskust maksnud kinni hinnavahe tavalise numbritoa ja Hotell Teemanti sviidi vahel, mille oli sõbrale kinni pannud. Kuna sel ajal polnud elektrooniline pilet veel laialt levinud, oli ta lasknud ühest reisifirmast osta edasi-tagasi lennupileti, mille oli sõbrale saatnud, manusena lisatud musta täitesulepeaga kirjutatud lause *Minu kallile sõbrale, oodates kannatamatult*.

Erdem Bakırcıoğlu naine proua Bedia ei saanud ennast reisiks vajalikku vormi. Naine oli eakas, oma mehest kuusteist aastat vanem ja juba seitsmekümne viie aastane. Tema suurim hirm oli surra reisil olles. Seetõttu ei olnud ta suutnud viimased kakskümmend aastat võtta kätte ja minna Tarabyast, kus nad elasid, teisele poole oma lapsepõlvemaale Kanlıcasse ega isegi Bülbülderesis²³ asuvasse häärberisse. Viimast tunti **Roniroosi villa** nime all, kuna seal oli end ukse ümber mässinud ebatavaline roniroos, ning seal oli ta läbi elanud oma elu kõige dramaatilisemad hetked. Ta käis väga harva kodust väljas. Seepärast ei saanud ta ka oma abikaasale saatjaks olla ning rahuldus sellega, et lasi edasi saata *oma sõbralikud tervitused ja sügava kiindumuse Peaarst härra Demirile ja tema peenele prouale Sevimile ning ühe kingituse paludes see lahkesti vastu võtta*.

Peaarst võttis oma sõbra lennuväljalt jooksupoisi poolt värskest puhtakpestud ametiautoga peale, viis hotelli ja registreeris sisse. Pensionil bürokraat andis oma naise saadetud kingituse proua Sevimile üle õhtusöögi ajal Sultani restoranis, mille tšeki lasi härra Peaarst loomulikult maksta haigla käibekapitalil. Nähes paki suurust, arvas proua Sevim, et selle sees on hõbedane pildiraam. Elevusega avatud kingipakist tuli aga välja hoopiski ilmetu raamita ikoon *Jumalaema Maarja hoidmas süles Jeesuslast*. Proua Sevim ei jäänud kingitusega üldse rahule, kuid viisakusest ei lasknud ta sel välja paista.

Peaarsti kallile naisele selle erudeeritud kingituse saatnud proua Bedia oli kirglik antiigiarmastaja, nende koju saadeti regulaarselt oksjonikatalooge. Tal olid antiigist ja villadest üldse väga mitmekülgsed teadmised. Neid teadmisi oli ta hakanud omandama juba varajases eas. Tema isa oli aga **üks Kanlıca kuulsatest jogurtimeistritest, piimamees Hulki**.

Kanlıca mäeharjal asus piimamees Hulki laut viieteistkümnepäevasele lehmakarjale ning ühel alla mere poole laskuvatest tänavatest tema jogurti ja juustumeierei. Ta oli selle ametiga alustanud juba väga

²⁰ Istanbuli keskuses asuv 15. sajandist pärit turg, mis on üks maailma suurimatest ja vanematest kinnistest turgudest

²¹ Istanbuli linnaosa

²² Istanbuli linnaosa

²³ Tölkes *Ööbikuorg* või *Ööbikuoja*

noorelt, võib lausa öelda lapsepõlves, Inglise okupatsiooni²⁴ ajal. Isegi aegadel, mil Anatoolia põles²⁵ ning Osmanitel polnud sellest sooja ega külma, kattis nende perekonna piim, jogurt ja juust nende vajadused täielikult ning nad ei pidanud seda kunagi juurde ostma. Nad isegi teenisid sellega märkimisväärselt raha ning piimamees Hulki õnnestus endale napsata ka **Sefaradi**²⁶ juudi **Rifat Mustaki** mõju all olev väike, kuid armas rannik, kuhu too närimiskummist uksehingedeni, putukamürkidest kudumisvarrasteni igasugust mitteolulist kaupa importis. Juut ise istus enamasti **Sirkeci**²⁷ linnaosas **Nemlizade Hanis**²⁸ ainsas toast kuulavas offisis. Ka Rifat Mustaki oli üks vähemusgrupist, kes ei suutnud olemasolumaksu²⁹ ajal riigile oma võlga ära maksta ning müüs hädas oma kaubad mitte millegi eest maha.

Härra Mustaki oli kokkuhoidlik mees, võib öelda isegi ihne. Ümbruskonnas oli **Viimasepeal Villaks** nimetatud elamu üks vähestest keskküttesüsteemiga majadest. Aga isegi kui talvel oli põlvkõrguselt lund, ei pandud keskkütet tööle põhjusel, et see soojendab kasutamata tube kui tarbetut ruumi. Viieliikmeline perekond elas suure talve üle pisikeses toas, kuhu oli toodud puuküttega ahi; kui aga suvel villaesine tilluke kivisillutis isegi mitte merevee, vaid kraaniveega juhuslikult üle kallati lendas tollel katus pealt ära. Asi polnud selles, et ta poleks suutnud maksu ära maksta. Vaid hoopis selles, et oma esiisade iidse kombe kohaselt saatis ta kuruš-kuruši haaval kokkukogutud säästud järjeapanu välismaale, nii et otseselt käepärast oli tal alati väga vähe raha.

Härra Mustaki ootas kuni viimse minutini, et see **olemasolumaks**, mis oli ränk ja ebaõiglane, tühistatakse, et tehtud valesammust saadakse aru, ning ei võtnud midagi ette. Kuid maksmise viimane päev jõudis kätte ja ta pidi kibekiiresti leidma mingi lahenduse. Nii oli ta valmis minema kas Aşkale raudteehitusele tööle või tegema mis tarvis ja maksta oma võla ära.

Kuna tal ei olnud võimalik oma raha kiiresti välismaalt kätte saada, müüs ta häärberi proua Bedia isale tingimusel, et saab selle tagasi osta. Vastavalt nende vahel sõlmitud lepingule võis härra Mustaki koos oma perega villas edasi elada, vastutasuks pidi aga iga kuu maksta piimamees Hulkile õiglast renti ning oma villa tagasi ostes ka märkimisväärse summa ametlikku intressi.

Mõne kuu möödudes lasi Härra Mustaki alandlikult oma raha kõige usaldusväärsemast Šveitsi pangast tagasi tuua. Kuid nüüd ähvardas piimamees Hulki, nagu ta ei tahaks enam häärberit tagasi anda, et kui ta ühe kuu jooksul ei tee maja tühjaks, viiakse asi kohtusse. Ja vaene mees oli tõsiselt üllatunud, kellega ta tegemist oli teinud.

Mustaki perekond lahkus rannavillast pisarais ja ülepeakaela. Kohe meierei taga kahekorruselises telliskivimajas elav Hulki võttis oma naise ja lapsed ning kolis kiiresti villasse sisse. Rifat Mustaki ei suutnud sellest üle saada, et tema aastatepikkune jogurtimüüja oli talle niigi kehvast olukorras sellise triki mänginud, ta müüs kõik maha ja kolis oma perega Hayfa'sse sugulaste juurde.

²⁴ Peale I maailmasõda Pariisi rahukonverentsil jaotasi Osmanite riigi ja tänapäeva Türgi alad salajaste lepingute alusel omavahel ära Prantsusmaa, Inglismaa, Venemaa, Itaalia ja Kreeka.

²⁵ v.t viide nr 24

²⁶ Sefaradi juudid – Hispaaniast ja Portugalist aastail 1492–1497 välja aetud juudid. Keeldusid ristimisest ning asusid ümber Põhja-Aafrikasse, Itaaliasse ning Osmanite riigi aladele

²⁷ Istanbuli linnaosa

²⁸ han – karavansaraist laiem mõiste, sedasi nimetati nii Seldžukkide kui Osmanite ajal ehitist, mis ühendas endas hotelli ja lahoonet, rahaldas kõigiti võõrsilt tulnute ja nende loomade vajadusi

²⁹ 1942 kehtestatud ebanormaalselt suur maks, mida pidid maksta kõik mittemoslemid

Bedia oli siis üheksa aastane. Esimesel rannavillas veedetud ööl ei suutnud ta kuidagi uskuda, et edaspidi elavad nad selles uhkes majas. Siis aga harjus ta villa ja villaeluga. Lausa harjus nii ära, et ei tulnud enam meeldegi, et ta oli sündinud mitte selles väikeses viimasepeal villas, kus soojade lõuna- või edelatuulte ajal merevesi akendele pritsis, vaid kokkuvajunud puumajas, mis igal sammul vahetpidamata oigas ning mille akende äärtesse olid löödud kaitseks tuule ja vihma eest naeltega kinni petrooleumiõli kanistrist tinaplaadid. Ta unustas, et seda kahekorruselist telliskivimaja, kuhu ta kuueaastaselt perega kolinud oli, oli ta pidanud lossiks.

Nende olukord oli kummaline. Kuigi nad elasid nüüd rannavillas, tuli isa igal õhtul koju tugevalt juustu järgi lõhnates ning saatis ikka oma tütre piima-jogurtit laiali kandma, kuna poega tal polnud. Nii käis Bedia mööda teisi rannavillasid, kus vaatamata noore vabariigi pealinnas Ankaras maad võtvale uuele elustiilile poliitikas, majanduses ja sotsiaalses elus jätkati hoolimatult ja tugevakäeliselt Istanbuli Vürstiriigi elustiili. Bedia, kes teadis väga hästi, et ta ei ole tegelikult villaelanike klassist, leidis tänu oma meeldivale väljendusoskusele ja terava mõistusele kõrgklassist sõpru; neilt õppis ta viisakusi, peensusi ja etiketti. Olles võimeline vaeva nähes kõike saavutada, läks ta isa pealekäimisel Notre Dame de Sioni lütseumi³⁰ prantsuse keelt õppima.

Bedia oli ilus tüdruk, väga võluv. Õppides kirjanduse osakonnas Prantsuse filoloogiat, oli ta samal ajal ka mannekeeniks tolle aja kuulsate rätsepate defileedel. Parast üht **Hilteni hotellis** korraldatud defileed tutvus ta **vihikute tootja ja kirjatarvete kaupluse omaniku härra Tarikiga**. Mees oli Bediast kaksikümne aastat vanem, aga väga karismaatiline isiksus, hea väljanägemisega, täpselt seltskonnalõvi tüüpi. Härra Tarik oli oma elunautija käitumise, eriti oma mustade silmadega, mis nagu magnet tõmbasid vaatajaid enda poole, selle aja kõrgseltskonna daamide lemmik. Ei läinud kaua, kui härra Tarik oli Bedia, kes armastas kõike säravat, ära võlunud ning juba mõne kuu pärast nad abiellusid.

Kuid noor naine elas veel abiellumisega samal nädalal suure šoki üle. Härra Tariki pidevalt villasse voorivatelt sugulastelt ning külla tulles mitte lahkuda oskavatelt õdedelt sai ta teada, et tema mehel on kuuaastane poeg. Nagu sellest poleks veel piisanud, tuli välja, et too polegi Hilalihakmeri tänava kirjatarvete poe ja Piyalepaşa vihikutöökoja suur boss, vaid see oli üks väike ühissettevõtte. Mis veel halvem – Bülbülderesi Roniroosi villa (mille ukse ümber oli end mässinud roniroos, millest ta nii hullupööra vaimustuses oli) oli pealegi üüritud!

Lapsest rääkides läksid pidasid nad ühe ägeda tüli maha. Härra Tarik ütles, et tal polnud kavatsustki poja olemasolu varjata, kuna oma esimesest naisest lahku minnes ei näidanud naine talle enam poega, ning seega ei tundnud ennast ka isana. Villa kohta ütles ta aga, et *Ma ütlesin sulle, et elan villas, mitte et oma villas!*

Kogu öö kestnud vaidluse tagajärjel, olles kõvasti vihastanud, et härra Tarik polnud oma poega maininud, sai ta aru, et mees polnud talle tegelikult sõnagi valetanud ja et kogu tolle varakambri oli ta ise alusetult välja mõelnud. Bedia mõistis, et olukord, kuhu ta sattunud, oli tema enda viga. Kuna ta oli aga mehesse kõrvuni armunud, ei hakkanud asja veel suuremaks ajama. Ta otsustas selle elunautijast kaabakaga – oma nägusa abikaasaga – elu maitset tunda saada. Pealegi nii, nagu too oli kinnitanud, tema laps ja esimene naine olid nende elust väga kaugel. Härra Tarik ei kohtunud oma pojaga, ta ei tahtnud mingil juhul veel kord isaks saada. Seetõttu Bedia kartis väga vestlust lapsele viia.

Kuid ka see ei kestnud kaua. Bedia teatas oma kindlast otsusest, et ta ei soovi lapsi saada ja härra Tarik tundis kergendust. Kui naine nägi teinekord päikesejänkude moodi armsalt naerusuiseid lapsi,

³⁰ 1856. aastal asutatud Türki esimene ametlik tütarlastelütseum

ärkas ka tema sees umbes pooleks tunniks emainstinkt, kuid kuna ta vihkas seda raseduseks nimetatud seisundit, ei tahtnud ta ka emaks saada. Pealegi oli neil hea elu. Kuigi villa polnud härra Tarcki enda oma, teenis mees, jumal tänatud, hästi. Oma soovide ja elunautimise poolest tasakaalustasid nad teineteist täielikult. Nii alustaski paarike igati lõbusat elu. Nende õnnelik kooseksistents kõige silmapaistvamates Istanbuli lõbustusasutustes kestis ligi kakskümmend aastat. Selle lõpp oli väga valuline ja nad läksid täiesti ootamatul kombel lahku. Kuid isegi kui sellest abielust ei jäänud proua Bediale viit kurušigi hinge alla, jäi talle tema väikekodanlik luksuslik elustiil.

See peen proua, kelle teadmised antiigi valdkonnas olid imetlust äratavad, otsis head kingitust, mida Peaarsti naisele saata. Ta nägi ühes kataloogis ikooni, pealkirjaga *Neitsi Maarja hoiab süles Jeesuslast* ning puhtalt oma abikaasa kalli sõbra Peaarsti nimel võttis ta takso ja sõitis kuni **Niřantařı**³¹ **Pronksitänavani välja**. Pärast seda, kui Erdem Bakırcıođlu oli oma naise saadetud kingi üle andnud, vesteldi paar sõna ka ikooni teemal. Proua Sevim ei võtnud üldse kõnelusest osa, kuid Peaarst kiitis proua Bedia head maitset taevani. Nad veetsid öö täpselt nii, nagu Peaarst oli soovinud – *Olid need alles ajad, kallis sõber, kui Beyođlusse mütsita ei mindud*, lausus ta ning öö veedeti ühikamälestusi heietades.

Proua Sevimi näris aga seest mõte, et ikoon kubiseb mikroobidest. Öösel hilja koju jõudnud, pühkis ta ikooni mitu korda pesuveelikuga üle. Ta ei teadnud, mida kingitusega peale hakata. Proovis ühele seinale, ei sobinud, teisele seinale – kohe üldse mitte. Jättis selle siis ühte nurka vedelema. Järgmine hommik, kui ta suure kiiruga hommikusöögilauda kattis, pillas ta maha portselanist kuumaaluse. See läks kukkudes katki ning ta asetas kiiruga kuuma teekannu ikoonile. Sattunud täpselt Neitsi Maarja näo ja tema süles istuva Jeesuslapse peale, jäi teekannust ikoonile plekk ja pilt läks ümmarguselt laiali. Aurad Neitsi Maarja ja Jeesuspea ümber kadusid suure kuuma põletuspleki alla. Sellest hetkest peale kasutas proua Sevim hinnalist ikooni kuumaalusena. Ja kui ta mõtles, et iga kord, kui ta selle peale paneb mõne oma kuuma kastruli, sureb veel tuhandeid mikroobe, oli ta väga õnnelik.

Et ruum ei jääks tühjaks ja peaarsti sõber häbisse, võttis suur osa haigla töötajatest Peaarsti juhtnööride kohaselt oma kohad salongis sisse. Kõik ootasid ebamugavust tundes selle kalli noorusajasõbra sõnavõttu. Kohe peale Peaarsti tundeküllast sissejuhatust, astus pensionil bürokraat lavale, pidamaks kõnet, mis oli isegi midagi veel enam kui lihtsalt rongireiside panus vaimsesse tervisesse, mida oleks lausa võinud nimetada *Ühe raudteelase mälestused*.

Pensionil bürokraat kandis väga šikki suitsuvärvi ülikonda, mis oli lastud õmmelda ühel Istanbuli kuulsamatest meesterätsepatest. Lavale astudes sai ta aga teha vaid paar sammu, kui jalg sattus kuivamata pesuveeliku loiku ning ta lasi tagumikul liugu linoleumiga kaetud lava ühest otsast teise välja. Sedaviisi uisutades rullusid tema laitmatult viigitud pükste sääred kuni põlvedeni üles, ja kuulajad jäid ammulisui vahtima mitte Peaarsti ühikasõbra lavapikkust liugu, vaid hoopis mehe siidisokke üleval hoidvaid **sokitrippe**.

Neid kummalisi aksessuaare nägid nad esimest korda. Mõned kuulajad arvasid, et pensionil bürokraat on invaliid ja et sokihoidjad on mingitliiki meditsiiniline aparaat. Selle põhjuseks oli **eaka arsti Nurettin Kozanlı** väide, et see imelik asi, mida nad nägid, oli kõverate sääreluude korrigeerimiseks kasutatav uus ortopeediline leiutus. **Oma kadunud naise ämmaemand Mualla Kozanlı** poolt Norttin'iks kutsutud härra Nurettin oli väga aus inimene, ta ei teinud kellegi kulul nalja. Kuid talle meenus ähmaselt, et oli ühes ainult lugeda-kirjutada mõistvale lugejaskonnale mõeldud päevalehes näinud uudist – *Te ei pea enam kannatama kõverate jalgade all* – ning ta peast käis läbi mõte, et see on kindlasti too riistapuu, millest seal kirjutati.

³¹ Istanbuli linnaosa, kus elavad peamiselt suure sissetulekuga inimesed

Üle kuuekümnene härra Nurettin oli huvitav inimene. Tema nägu oli loomulikult väljendusrikas: kulmude otsad olid allapoole, suunurgad aga ülespoole kikkis. Liiga kurrulised huuled jätsid tema vanale näole süütu ja lapseliku mulje; saatusele allajäänud tunnet tekitavad kurvameelsed kulmud vajutasid aga näole väljakannatamatu allasurutuse pitseri. Naeratus ja kurvameelsuse ühinemisel moodustunud kibe ilme oli härra Peaarstile alati masendavalt mõjunud.

Mitte just eriti õrna hingega Pearstil oli kombeks tema juurde saata haigeid, kelle terviseprobleeme ta eriti tõsiselt ei võtnud. Ta kurvastas siiralt selle kibeda ja melanhoolse ilme omaniku härra Nurettini pärast, kes oli läbikukkunud arst; keda ta armastas, aga ei saanud rohkem aidata. Kui Peaarst oleks usaldanud tolle professionaalsust, oleks ta tema juurde saatnud ka tõsiselt haigeid, kuid härra Nurettin oli võimetu panema diagnoosi isegi lihtlabasele angiinile või sooleinfektsioonile. Nii hoidis vana arst juba aastaid tänu madala sissetulekuga patsientidele kliinikut elus.

Kahjuks polnud härra Nurettin juba mõnda aega Peaarsti sõber. Nad olid omavahel tülis. Ühel pühapäeval, neli-viis kuud enne Peaarsti ühikasõbra kõnet, mis sai peetud libastumisele vaatamata, kui proua Sevim otsustas küürida hommikusöögiks munaga leiba praadides õliseks saanud kõögikeraamikat selle asemel, et minna välja värsket õhku hingama, kohtusid nad juhuslikult **Rahva Teepargis**.

Pearst istus ja mängis sooja sügistuulekese käes paari oma sõbraga kaarte. Märgates liginevat härra Nurettini, ärkas Peaarsti sees jälle see kaastunne ning kutsus meest lahkelt nende lauda. Härra Nurettin ei lasknud ennast kaks korda kutsuda, istus kohe maha ning võttis veel viimasest ringist osa. Seejärel vestlesid nad sellest ja teisest ning viimastel aastatel tihti esinenud üleujutuste tõttu hävinenud rannaäärsest sõiduteest, mille üks sõidurida oli merre uhutud.

Siis aga läks jutt **linnanõukogu liikmele Latif Tibukile**, kes isegi siis ei plaaninud ametit maha panna, kui ta oma naisele **Asiye Tibukile** ühes südalinna hotellis meeter seitsekümmend kaheksa pikkusega **moldovalanna Anja – loomuliku blondiiniga** – vahele jäi. Proua Asiye koos talle järele jooksnud teleajakirjanikega jälitas Anjat hotellikoridorides ning saanud lõpuks poolpalja türduku juukseidpidi kätte, lohistas mööda hotellipõrandaid endaga kaasa. Seda suurt skandaali näidati päevi kohalikus telekanalis **Kanal SSis**.

Vaatamata sellele, et sündmusest oli möödas juba umbes kakskümmend päeva, kõneles linnarahvas ikka veel linnanõukogu liikmest, kelle nägu oli televiisoris seda varjava ümmarguse ringi all ilmselgelt äratuntav, kuid julges veel öelda *See isik polnud mina!* Ning skandaal püsis rahva keelel. Lõpuks pidi Latif Tibuk tunnistama, et ta ikka oli *see isik*, aga veel mõnda aega nihverdas ta avaliku arvamuse ees väitega, et *See sündmus oli minu poliitiliste vaenlaste sepiitsetud vandenõu*.

Naised, kes kahtlustasid, et ka nende meestel võib olla kusagil üks Anja, said Asiyest inspiratsiooni. Nad elasid, olles iga hetk valmis ründama vene naiti, kes ei ohustanud tegelikult kedagi, ning ootasid võimalust, et oma mehi libastumiselt tabada. Igaüks neist Musta mere äärest pärit olevatest meestest, kel oli kusagil üks Anja, Tanja, Nataša, Veera, Jelena, Olga, Ljuba või Tatjana, oli kindel, et neid ei saada kätte või kui ka saadakse, siis nende naised ei astu nii julgelt välja kui Asiye Tibuk. Omavahel rääkisid nad, et mis ka ei oleks, Latif Tibuk oli lõksu meelitatud ning rõhutasid magusalt muiates, et *Kõndis lumel jälgi jätmata*³².

³² türgi vanasõna eriti kavalate ja võimekate isikute kohta

Anja, kes oli veel kõigest kaheksateist, käitus väga kogenult. Enne kui Asiye temast juukseidpidi kinni krahmas, lehvitas ta hotelli koridorides peitust mängides teda jälitavatele kaameratele, saatis neile õhusuudlusi. Üks kaamerameestest üritas kõigest väest tüdruku pikki jalgu tervenisti kaamerasse püüda. Nagu poleks selle Musta mere äärse linnakese mehed kunagi piisavalt blondiine näinud, tõmbasid kaameramehed end lausa tükkideks, et tema poolpaljast keha pildistada. Kuna nad olid aga saamatud, täitsid ekraani hoopis hotellitöötajate käed, mis ei lasknud ennast filmida, või Asiye tõntsakat keret kattev kirjude mustritega särk ja pikk seelik.

Linna tuntud lille müüja Önder'i tädipoeg **terane kaameramees Tolga** tegutses palju arukamalt: selle asemel, et moldovalanna Anja järgi joosta, filmis ta, kuidas oma viiekümneandates eluaastates linnanõukogu liige üritas varjuda selle armetu hotellitoa pisikesse kappi. Tema rinnakarvad olid juba lumivalged ning tal ei õnnestunud oma kõhtu kappi ära peita. Latif Tibuk oli vahele jäänud ja raevus. Takistamaks filmimist, virutas ta kapist kätte saanud Tolgale munadesse. Tolga kukkus valust karjudes pikali maha. Telekanalid edastasid veel mitu päeva kaadreid nii valu käes oigavast noormehest, kui seda, mida mahakukkunud kaamera oli edasi filminud: kiiruga endale pükse jalga tõmbavast Latif Tibukist ning tema kummaliselt karvututest säärtest. Nii et kui eeltoodud peasündmused aja jooksul unustusehõlma vajusid, võtsid jutujärje üle linnanõukogu liikme sääred. Kuuldused, et mehe jalad olid piimvalged ja karvatud, nagu oleks ära raseeritud, levisid ühelt kõnelejalte teisele nagu mingi nakkushaigus.

Asiye Tibuk oli meeter viiskümmend kaks pikk, seitsekümmend neli kilo raske ja nelja lapse (kellest üks oli tüdruk) ema. Hoolimata oma kilodest, sai ta selle eest, et veetes osa aastast Rizes³³ Kalkandere aedades teed ning sirgetel mäenõlvadel kasvavate puudele pähkleid korjates, preemiaks tunda, kuidas imetlusväärset pikkade jalgadega Anjat hotellikoridorides taga ajades ei jäänud tal kordagi hing kinni. Just hetkel, kui Anja näitas kaamerale sõrmedega võidumärki, õnnestus tal tüdruku heledatest juustest kinni haarata ning lohistas ta mööda põrandat endaga kaasa. Hotellitöötajad said Anja hädavaevu Asiye haardest kätte.

Seda häbiväärset skandaali näidati (omaniku **Soner Sarıkaya** järgi Kanal Se Seks nimetatud, kuid ilusate tüdrukute hulgast valitud meediaõpilase, ühe mannetu DJ pealekäimisel ümberristitud) Kanal Ess Essis päevi – telepildi ülalosas kaks kahvatut värvi S tähte. Antud teema leidis kohest vastukaja ka linna kohvikutes, töökohtades, kodudes. Anja, kelle kohta selgitati välja, et ta töötas prostituudina ja viibis riigis ebaseaduslikult, saadeti maalt välja. Ning kappi peitu pugeda üritavat linnanõukogu liiget filminud jalgevahesse hoobi saanud Istanbulist pärit kaameramees Tolga lasti töölt lahti...

³³ Rize – kõige sademeterohkem piirkond samanimelise keskusega Kirde-Türgis, Musta mere ääres, tuntud eelkõige oma teetootmise poolest

Translated by:

Alisa Moskaltšuk
soesuvi@gmail.com

Ayfer Tunç official web site:

www.ayfertunc.com

Ayfer Tunç's New Novel
The Very ERRONEOUSLY NARRATED Short History Of A Madhouse
Web site of the book:

www.birdelilerevininyalanyanlisanlatilankisatarihi.com

Contact (copyright)

Kalem Agency
Tünel Ensiz Sok. no: 2/3 34430 Beyoglu İstanbul Turkey
Tel: +90 212 245 44 06
Fax: +90 212 245 44 19
info@kalemagency.com
nerminmollaoglu@gmail.com
www.kalemagency.com